

Presentació

Aquesta obra és el fruit de la jornada *Norma i diversitat lingüística: la gestió normativa en contextos pluricèntrics. Francofonia i catalanofonia*, que, organitzada pel Centre d'études catalanes de la Faculté des Lettres de Sorbonne Université i la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, va tenir lloc a París el 9 de desembre de 2019.

La gestió normativa contemporània constitueix un dels focus d'atenció preferent de l'anomenada *planificació del corpus*, un dels dos centres d'actuació que ens proposa Heinz Kloss a l'hora de segmentar la planificació lingüística.

La lingüística tradicional, espai on la prescripció ha trobat un encaix especialment còmode, ha deixat pas a nous paradigmes que aborden la relació normavariació des de plantejaments descriptius (estructuralisme i generativisme) i d'adequació comunicativa (sociopragmàtica). Sens dubte, la nova dimensió que ha pres la consideració de l'estructura de la variació ha tingut molt a veure amb les noves orientacions que emanen de les acadèmies. Aquestes institucions avui dia es debaten entre el seguiment d'una tradició de rigidesa prescriptiva i la nova mirada del fet lingüístic que es desprèn dels nous plantejaments teoricometodològics.

Un dels fenòmens derivats de la mundialització homogeneïtzadora ha estat l'emergència d'actituds, individuals i col·lectives, que reivindiquen el manteniment de les identitats amenaçades. Les actituds esmentades, en l'àmbit de l'establiment de la varietat referencial (estàndard), han propiciat una demanda creixent de models demarcatius, sovint, des d'entitats politicoadministratives amb voluntat de mostrar la seva especificitat en el marc de la comunitat lingüística.

Les contribucions incloses en aquesta obra contrasten les dinàmiques normatives de dues llengües amb perfils sociolingüístics diferents: el francès, una llengua plenament incardinada en la dinàmica comunicativa actual, amb una comunitat lingüística discontinua de gran envergadura; i el català, una llengua amb dinàmi-

ques comunicatives deficitàries (amb una gradació territorial de subordinació lingüística), amb una comunitat lingüística més compactada i de dimensions menors, tot i que amb processos d'individuació encara vigents.

En la conferència «Plurilinguisme réglementaire: concepts, réalités et défis», Georges Lüdi (Universitat de Basilea) analitza en primer lloc l'emergència de les anomenades «llengües nacionals», el multilingüisme oficial de Suïssa, i en segon lloc, les pràctiques pluricèntriques del francès, amb l'objectiu d'oferir una proposta sociocognitiva de les llengües. L'autor afirma com a conclusió que: «Considérer le plurilinguisme et le parler plurilingue comme la caractéristique de la majorité des êtres humains va porter à conséquences pour le concept de “grammaire”, voire, dans notre contexte, de “norme”». En el text «Géographie des tendances centripètes et centrifuges du français en francophonie : le cas des oppositions phonologiques /a/~/ɑ/ et /ɛ/~/œ/», Mathieu Avanzi (Sorbonne Université) discuteix, entre altres qüestions, les relacions entre les normes endògenes locals i la norma exògena supralocal que correspon al francès hexagonal, a través de l'anàlisi de dues oposicions fonològiques considerades inestables des de fa alguns decennis: els parells /a/~/ɑ/ i /ɛ/~/œ/. En la ponència «Comunicació vs. demarcació. La modelització de la varietat formal de la llengua catalana», Miquel Àngel Pradilla (Universitat Rovira i Virgili i Institut d'Estudis Catalans) proposa una categorització de la variació lingüística, analitza el debat sobre l'establiment de la norma a partir del model de Haugen aplicat a la caracterització dels processos d'estandardització i mostra la singularitat d'aquests processos en el cas dels llenguatges subordinats. L'horitzó desitjat és la comunitat comunicativa. En la segona part, Maria Josep Cuenca (Universitat de València i Institut d'Estudis Catalans) en el treball «La diversitat normativoestandarditzadora en català: criteris aplicats i propostes» analitza el tractament de diversos aspectes normatius segons les gramàtiques institucionals de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) i l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), per determinar les estratègies respectives d'aquestes institucions pel que fa a l'estandardització gramatical, els principis que segueixen i els problemes i reptes que generen. L'article d'André Thibault (Sorbonne Université) «La diversité de la normalisation/standardisation : le cas du Québec» està dedicat a l'evolució de la relació amb la norma al Canadà francès, i, en particular, al Quebec. Mostra com la terminologia al Quebec va fer un canvi d'actitud en relació amb la norma, canvi que es pot observar seguint les publicacions de l'Office québécois de la langue française. En un primer període, els quebequesos estaven estretament lligats a la norma europea, però a finals del segle xx es van anar emancipant progressivament. Primer en el tema de la feminització i després introduint equivalents francesitzats per als anglicismes lèxics, i finalment acceptant en el llenguatge formal els usos endògens majoritaris.

Tanca el volum el conjunt d'intervencions a la taula rodona «Descripció vs. prescripció: un debat sobre l'establiment normatiu de les llengües al segle XXI», a la qual van participar especialistes francòfons i catalanòfons de procedència geogràfica diversa: Danielle Candel (CNRS, HTL (UMR 7597) - Université de Paris), Joan-Rafael Ramos (Universitat de València), Christian Lagarde (Universitat de Perpinyà), Gemma Rigau (Universitat Autònoma de Barcelona i Institut d'Estudis Catalans) i Georg Kremnitz (Universitat de Viena i Institut d'Estudis Catalans).

M. TERESA CABRÉ
Presidenta de la Secció Filològica
de l'Institut d'Estudis Catalans

MÒNICA GÜELL
Directora del Centre d'études catalanes
de la Faculté des Lettres de Sorbonne Université